

Utvärderingsrapport religionsvetenskap

Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) har utvärderat *ämnet religionsvetenskap*. Utvärderingen har genomförts av UFN:s utskott för utvärdering av utbildning (UUU) vid institutionen för kultur och samhälle (IKS).

Rapporten är en sammanställning av sakkunnigyttranden som baseras på skriftliga underlag (självvärderingar inklusive bilagor, matris över kurser/examensmål samt kurs- och utbildningsplaner). De skriftliga underlagen har granskats av externa sakkunniga docent Johan Liljestränd, Högskolan i Gävle, och Fil.dr. Carl-Johan Palmqvist, Lunds universitet, som lämnat skriftliga yttranden. Därutöver har intervju med en student genomförts 2026-06-18 och ingått i underlaget.

Dialog med representanter för utbildningen om utkast till utvärderingsrapport har genomförts 2026-05-27.

Bedömningsområde 1: Generell beskrivning

1.3 Beskrivning av huvudområdet religionsvetenskap

För huvudområde som inte är inrättat av rektor: Om avgränsningen och definitionen av huvudområdet inte är detsamma som för ett ämne finns en huvudområdesdefinition. Definitionen är kortfattad (normalt inte mer än 100 ord) och preciserar huvudområdets kärna.

Anvisningar för självvärdering

- *Ange en huvudområdesdefinition. Definitionen är kortfattad (normalt inte mer än 100 ord) och den preciserar huvudområdets kärna. Om möjligt ska definitionen vara utformad så att den kan förstås även av andra än specialister. Eventuell lokal profilering vid högskolan ska framgå.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Beskrivningen är tillfredsställande men väl kortfattad och därför något svårbedömd. Sakkunnig hade visst problem med innebörden av ”kritisk och empiriskt grundad” framför med avseende på ordet ”kritisk” vilket kan ha en mer specifik innebörd utöver den mer generella innebörden av kritisk (dvs. såsom granskande eller prövande). 100 ord har inte nyttjats här vilket hade varit önskvärt för att ge en något mer nyanserad beskrivning.

Utlåtande, sakkunnig 2

Överlag rimlig beskrivning. Två mindre anmärkningar:

- 1) I anvisningen står det att ”eventuell lokal profilering” ska framgå i beskrivningen. Längre fram

(3.2) kan man läsa att "I nuläget har ämnet fått en stark profil mot beteendevetenskapliga perspektiv", vilket rimligen borde nämnas här.

2) Det är inte helt klart vad som menas med "kritisk" i detta sammanhang. Kritik är ett flertydigt begrepp, och kan å ena sidan vara i stort sett synonymt med "analys", och å andra handla om att ge invändningar (och då ofta utifrån något speciellt perspektiv, t.ex. "normkritik"). Det verkar, enligt vad som följer, som att kritik i båda bemärkelserna förekommer, men frågan är om kritik i den senare bemärnelsen är så centralt för ämnet att det bör vara med i denna korta presentation?

Utskottets kommentarer

Ämnet har en stark förankring i ämneslärarutbildningen och kursutbud och kunskapsmål är i hög grad utvecklat för att tillgodose lärarutbildningens många mål, vilket påverkar sakkunnigas uppfattning om innehållet i utbildningen.

Även om ämnets och huvudområdets innehåll till stora delar sammanfaller med vad som utgör skolämnet kommer den kommande lärarutbildningen där mer didaktik förväntas ligga inom ämneskurserna, att nödvändiggöra överväganden om hur innehållet i renodlade kurser i huvudområdet ska relatera till lärarutbildningskurser.

Vid dialog meddelades att ämnet har en vetenskaplig profil mot beteendevetenskapliga perspektiv med viss betoning på barn- och ungdomsforskning, vilket också avspeglar de undervisande lärarnas forskningskompetens. Vidare diskuterades sakkunnigas yttrande avseende "kritiska perspektiv" och preciserades som två olika aspekter av kritiska perspektiv, å ena sidan teoretiskt analytiskt och å andra sidan normkritiskt.

Studenterna möter religionsvetenskapens vetenskapliga grund som den uttrycks i lärandemålen: teoretisk, empirisk och analytisk medvetenhet. Stor vikt läggs vid principerna om ontologisk och metodologisk reduktionism, och studenterna möter tidigt i en av de första kurserna vetenskapsteoretiska grundprinciper. Principen om metodologisk agnosticism introduceras tidigt och studenterna fördjupar inte minst genom uppsatsskrivande genom utbildningen.

Bedömningsgrund 1.4 Beskrivning av huvudområdet nationellt och internationellt

En beskrivning av utbildningsprogrammets innehåll visar att innehållet har en rimlig omfattning och djup samt är väl avgränsat.

Anvisningar för självvärderingen

- *Beskriv utbildningsprogrammets innehåll på ett översiktligt sätt och ange hur det avgränsas mot eventuella närliggande program.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Beskrivningen är tillfredsställande men väl kortfattad och något svårbedömd. Redogörelsen för det lokala ämnet hade ytterligare kunnat stärkas genom exempel på samarbetsprojekt med andra ämnen samt med exempel på motsvarande internationella samarbeten. Beskrivningen av endast ett "ämne" kan ge intryck att sådana samarbeten framför allt gäller några få inom ämnesgruppen. Ett förslag är att i stället skriva "ämnesgruppen" och att ge exempel såsom föreslagits ovan, inom ramen för den maximala mängden ord som står till förfogande.

Utlåtande, sakkunnig 2

Självvärderingen ger en tydlig bild av religionsvetenskapen vid Högskolan i Dalarna, och av religionsvetenskapens interdisciplinära karaktär och bidrag till förståelsen av oss själva och samhället. Jag vill lyfta några punkter som främst handlar om vilka discipliner ämnet innehåller vid Högskolan i Dalarna:

1. Uppdelningen mellan "bred religionsvetenskap" och "konfessionell teologi" är problematisk. Teologi behöver ju inte vara konfessionell, i alla fall inte om vi använder "konfessionell" i ordets rätta bemärkelse (dvs "luthersk", "katolsk", eller liknande). Vid de svenska universitet som undervisar i teologi (eller exegetik för den sakens skull) är undervisningen aldrig "konfessionell". Så vad menas egentligen med "konfessionell" i detta sammanhang?
2. Det är uppenbart att de religionsvetenskapliga disciplinerna som behandlar kristendomen, och framför allt kristendomens idémässiga insida, lyser med sin frånvaro. Inte bara saknas teologi, utan även exegetik, och kyrkohistoria. Samt religionsfilosofi, som ju brukar förhålla sig till om inte kristendom så åtminstone teism. Min fråga blir därför om studenterna får tillräckligt med kristendomsstudier via de andra disciplinerna?
3. I de bifogade läromålen för grundutbildningen nämns "religion och vetenskap" för religionsvetenskap III, och det är ju ett av religionsfilosofins huvudområden. Hur går detta ihop med att det saknas religionsfilosofi vid Högskolan i Dalarna?
4. Det är inte heller uppenbart för mig varför ämnet innehåller mänskliga rättigheter. Handlar det om att de kommer ur en religiös (kristen) idétradition? Eller studeras mänskliga rättigheter som religion (ett intressant perspektiv, men kanske inte dominerande nog för att legitimera mänskliga rättigheter som en del av religionsvetenskapen...)?

Utskottets kommentarer

Utskottet noterar att det finns samarbeten med historia, statsvetenskap, filosofi i olika kurser, främst rörande mänskliga rättigheter.

Vid dialogen utvecklades hur etik och mänskliga rättigheter förhåller sig till ämnet religionsvetenskap och dess utbildningar. Mänskliga rättigheter är ett forskningsområde som faller inom ramen för etik och religionsfilosofi. Dessutom är den demokratiska värdegrunden central för skolämnet, och dessa perspektiv förbereder studenterna inför lärarrollen.

Utöver lärarutbildning lockar ämnets beteendevetenskapliga perspektiv ett antal fristående studenter då få andra lärosäten erbjuder sådana kurser. Som exempel kan nämnas kurser som Religion och våld, Barn och unga i slutna religiösa rörelser, och Fiktionsbaserad religion.

Vid dialogen kommenterades sakkunnig 2. Ämnesmiljön menar att det icke-konfessionella perspektivet är helt centralt både för religionsvetenskap generellt liksom inom religionsdidaktik då religionskunskapsämnet inte syftar till att fostra elever i en viss riktning. Snarare fungerar ämnet likt samhällskunskap där läraren undervisar om olika ideologier men själv inte tar ställning på ett normativt styrande sätt. Utöver förankring i den demokratiska värdegrunden är principen om akademisk tankefrihet en ledstjärna för högre utbildning, och inom religionsämnet förväntas studenter reflektera fritt och kritiskt och uppmuntras inte i någon särskild ideologisk eller religiös riktning vilket är en grundläggande princip för ett icke-konfessionellt förhållningssätt i en bredare mening än "luthersk" eller "katolsk".

Bedömningsområde 2: Behov

Bedömningsgrund 2.1 Behov av huvudområdet

Det finns ett behov av att vid Högskolan Dalarna, relaterat till institutionens och lärosätets utbildningsutbud samt till högskolans strategi.

Anvisningar för självvärderingen

- *Beskriv hur utbildningsprogrammet passar in i institutionens och högskolans utbildningsutbud samt hur det relaterar till högskolans strategi. Ge även en samlad beskrivning, gärna schematisk, av institutionens utbildningar och hur de relaterar till varandra. I den schematiska beskrivningen ska det föreslagna utbildningsprogrammet ingå.*
- *Utbildningsprogrammets relation till eventuella program med liknande eller överlappande innehåll vid institutionen och övriga högskolan ska framgå av beskrivningen.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Kurserna på avancerad nivå är tydligt beskrivna. Framför allt högskolans lärarutbildning är betydelsefull för ämnesgruppens verksamhet där. Det är svårt att motivera nyttan av ett ämne som religionsvetenskap utan att motiveringen blir av ett normativt slag; utgångspunkter vars innebörd (och ibland relevans) kan vara omdiskuterade, lyfts fram som grund för ämnets s.k. ”nytta”. Det finns dock en nyansskillnad, som kan beaktas av ämnesgruppen, mellan utgångspunkten att religionsämnet har för avsikt att verka-för ett samhälle baserad på värden som utgår från begrepp som demokrati och hållbarhet, och att undersöka och förstå innebörder av sådana begrepp och deras tillämpning (vilket inte utesluter att forskare och lärare ansluter sig till motsvarande värderingar på ett personligt plan).

Sakkunnig vill uppmärksamma att begreppet värdegrund snarast är ett ”organisationskoncept” som kan förminska innebörden av bredare politiska begrepp som demokrati eller mänskliga rättigheter.

Utlåtande, sakkunnig 2

1. Värdet av och nyttan med huvudområdet formuleras väl i självvärderingen.
2. Kursutbudet på avancerad nivå verkar väl spegla lärarnas kompetensområden, men det är ju också brukligt att ge avancerade läskurser där studenterna själva väljer innehållet. Sådana kurser är centrala på en avancerad utbildning, så att studenterna kan fördjupa sig inför eventuella forskarstudier. I bilagan ”Kurser i huvudområde” kan jag se att det finns en kurs som heter ”Religionsvetenskaplig litteraturkurs”, så jag antar att kursen finns men att den fallit bort ifrån listan.
3. I anvisningen står det att ”Huvudområdets relation till annan utbildning med liknande eller överlappande innehåll vid institutionen och övriga högskolan ska framgå av beskrivningen.” Enda kommentaren kring detta verkar vara att det inte finns överlappande kompetens som kan ersätta religionsämnet. Men rimligen bör det väl finnas överlapp av svagare karaktär, som kanske snarare skulle bjuda in till samarbete? Forskare som använder samma metoder, t.ex. andra typer av sociologer och psykologer?

Utskottets kommentarer

Utskottet instämmer i att religionsvetenskap är en central del av lärarutbildningarna.

Bedömningsområde 3: Lärarkapacitet och lärarkompetens

Bedömningsgrund 3.1 Vetenskaplig, professionsrelaterad och pedagogisk kompetens

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till den utbildning som genomförs inom utbildningsprogrammet och den forskningsanknytning som erfordras.

Anvisningar för självvärderingen

- *Beskriv lärarnas vetenskapliga/konstnärliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens (se separat personaltabell, tabell 1) och förklara varför den är tillräcklig och adekvat samt står i proportion till utbildningens undervisning, studentantal på respektive examensnivå, handledning, examination och examinatorskompetens. Beskriv hur och i vilken omfattning lärarnas kompetens används i utbildningen och kommentera särskilt vilken lärarledd undervisningstid studenterna erbjuds. Beskriv också lärarkapaciteten och lärarkompetensen i relation till hur det ser ut nationellt inom området.*
- *De lärare som ingår i beskrivningen ska vara de som medverkar i programmet. Detta innefattar även undervisning som utförs av lärare från andra ämnen än det ämne som ansvarar för utbildningsprogrammet samt lärare vid andra institutioner eller andra lärosäten, med kompetens som är relevant för programmet.*
- *Beskriv hur arbetet sker långsiktigt för att säkerställa att det finns tillräckliga lärarresurser.*
- *Ange särskilt om nyrekrytering bedöms nödvändig, i nuläget eller inom nära framtid (1-3 års sikt). Gör också en bedömning av eventuella utmaningar med den nödvändiga rekryteringen.*
- *Bifoga publikationsförteckning för de lärare som deltar i undervisningen. Förteckningen ska endast redovisa publikationer med relevans för ämnet.*
- *Om utbildningsprogrammet är ett yrkesprogram som inkluderar verksamhetsförlagd utbildning (VFU) ska redogörelsen inkludera handledarkompetens inom VFU.*
- *Beskriv hur arbetet sker långsiktigt för att säkerställa att det finns tillräckliga lärarresurser.*
- *Ange person som är programansvarig lärare.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Utifrån självvärderingen förefaller den pedagogiska kompetensen i lärarlaget vara god. Beskrivningen av lärarna kommenteras i ljuset av de bifogade tabellerna angående publicering samt del av heltidstjänst. Det bör understrykas att publiceringsmängd under de senaste åren inte är ett mått på lärarens kompetens inom sitt område eftersom forskningsaktiviteten kan minska under en period. En fullgjord doktorsavhandling är också ett tecken på att läraren behärskar ett hantverk. Föreliggande granskning avser utbildning snarare än forskning. Det är svårt att bedöma forskningsförankringen hos en lärare som inte är utbildad forskare, vilket gäller en medlem i ämnesgruppen. En disputerad publicerar inte forskning för närvarande, vilket är fallet (i olika grad?) för de andra. Det ger sammantaget bilden av en forskningsaktiv grupp med förutsättningar att åstadkomma högskolemässig undervisning.

Tabellen avseende arbetstid visar att av ämnesgruppens 7 lärare, arbetar 4 i en omfattning av 100% (i vilken filosofie kandidaten ingår), 2 i omfattningen 60%, samt 1 tidsbegränsad om 20%.

Ämnesgruppen är liten till omfattningen, kännetecknande för många regionala högskolor, vilket samtidigt aktualiserar behovet av en pågående översyn och långsiktighet vad gäller lärarresursen.

Sakkunnig saknar en (enligt ovanstående anvisning) redogörelse för "lärarkapaciteten och lärarkompetensen i relation till hur det ser ut nationellt inom området." Likaså hur lärarresursen "står i

proportion till utbildningens undervisning, studentantal på respektive examensnivå, handledning, examination och examinatorskompetens.”.

Den ämnesspecifika kompetensen innefattar neurodiversitet, ungas erfarenheter av slutna religiösa miljöer, film-studier & mångkulturalitet, social rättvisa och levd etik, Mesopotamiens forntida religioner och för timanställd lektor, forskning om muslimer som svensk minoritet. Självvärderingen hänvisar till skolans styrdokument och behov av kunskap om religion i vardagslivet och verkar överensstämma med gruppens forskningskompetenser. Sakkunnig menar dock att skolans styrdokument inte bör vara utgångspunkt för forskningens inriktning, utan i stället forskningens relevans på självständiga (intellektuella) grunder, vilket stärker den akademiska självförståelsen.

Utlåtande, sakkunnig 2

1. Det råder inget tvivel om att lärarna är kompetenta, religionsvetenskapliga forskare, och att många kurser är direkt förankrade i lärarnas spetskompetens. Det är också tydligt att den pedagogiska kompetensen är hög.
2. Medan det är väldigt tydligt att alla ”extrakurser” (dvs kurserna som ges utöver grundutbildningen) är djupt förankrade i lärarnas akademiska verksamhet är det mindre tydligt hur lärarnas kompetens relaterar till de centrala kurserna inom grundutbildningen (religionsvetenskap I, II, III). Detta är överlag svårt att bedöma utifrån det bifogade materialet, och inte ens efter att ha sökt på Högskolan i Dalarnas hemsida har jag lyckats få reda på vilka moment som undervisningen på grundutbildningen behandlar (däremot framgår det i bifogade matriser vad utbildningen syftar till för färdigheter och vad som bedöms, men det är väldigt generellt och säger inte mycket om undervisningens konkreta innehåll).
3. Angående: ”Dessutom arbetar vi tematiskt istället för att dela upp undervisningen enligt olika discipliner, vilket ger studenterna en större bredd vad gäller olika perspektiv” – exakt vilka styrkor ser man med detta tillvägagångssätt? Och hur avväger man det mot risken att studenterna inte ordentligt lär känna de olika disciplinernas olika metoder, fördelar, och begränsningar?
4. Anvisningarna kräver ”kommentera särskilt vilken lärarledd undervisningstid studenterna erbjuds”, men denna information verkar inte finnas med i självvärderingen.
5. Det är anmärkningsvärt att en adjunkt med enbart kandidatexamen har en så central ställning i utbildningen, och dessutom är kursansvarig på både religionsvetenskap I och II. Speciellt som Högskolan i Dalarna nu ger magisterexamen, vilket innebär att studenterna kan erhålla en högre examen än en av sina lärare.

Studenternas kommentarer

Studenten är positiv till lärarnas kompetens. Många begrepp och forskningsämnen behandlas i undervisningen, men de sköts pedagogiskt och begripligt. Lärarna är också mycket bra att svara på dumma frågor.

Utskottets kommentarer

Utskottet instämmer inte med sakkunnig i att adjunkt inte kan vara kursansvarig. Det väsentliga är vem som är examinator.

Bedömningsgrund 3.2 Behov av nyrekrytering

Utlåtande, sakkunnig 1

Sakkunnig instämmer med bedömningen av rekryteringsbehovet såsom presenterats i självvärderingen. Kommer det framledes också finnas behov av en ytterligare professor?

Utlåtande, sakkunnig 2

Det är en rimlig slutsats att den starka profilen mot religionsbeteendevetenskap i möjligaste mån bör ”mildras” genom nyrekrytering. För mig är det dock inte uppenbart att det är specifikt en islamolog som krävs. Det verkar rimligt att först fundera över om det finns tillräcklig kompetens vad gäller kristendomen och religionernas intellektuella sida? Kan man tänka sig en kyrkohistoriker eller en religionsfilosof?

1. Det överlag svårt att skaffa sig en bild av hur den akademiska kompetensen rörande kristendomen egentligen ser ut. Å ena sidan saknas exegeter, teologer, kyrkohistoriker etc., å andra sidan verkar ”religionsbeteendevetarna” främst behandla fenomen knutna till kristen religionsutövning (hoppas det är korrekt uppfattat). Så frågan blir om det finns tillräcklig kompetens rörande kristendomen för att undervisningen om den religion som format vår kultur och vårt samhälle ska vara av högsta kvalitet?

2. Medan kompetensen verkar hög vad gäller religionens yttre och konkreta gestaltning (religiöst liv, religiösa erfarenheter etc.) undrar jag vad som gäller religionens bakomliggande, idémässiga strukturer? Jag kan läsa i bilagorna att Axelsson också är pastor, så han bör därmed ha viss kompetens inom området, men hur blir det med den kompetensen när han går i pension? Det poängteras ofta att religion är mycket mer än dogmer, vilket förstås är helt sant, men det blir ändå märkligt med en religionsvetenskaplig forskningsmiljö som saknar kompetens kring religionens intellektuella sida. Eller det kanske finns ”osynlig” kompetens som inte kommer fram i självvärderingen?

3. Ur ett genusperspektiv verkar män vara underrepresenterade som lärare, vilket bör tas i beaktande vid nyrekrytering.

Utskottets kommentarer

Utskottet instämmer med miljöns bedömning av rekryteringsbehovet.

Vid dialogen diskuterades utlåtandet av sakkunnig 2. Blivande ämneslärare behöver kompetens inom islam. Lärare med denna kompetens kan också undervisa om judendom och kristendom då de abrahamitiska religionerna har en gemensam grund. Förutom Tomas Axelson har även Maria Ericson sådan etiker och disputerad inom teologi fördjupad kompetens inom kristendom. Den intellektuella idéhistoriska förtrogenheten med kristendom är relevant och angelägen att bevaka i den strategiska sammansättningen av ämnesgruppen. Rekrytering av minst en religionshistoriker, alternativt kyrkohistoriker, kommer även att bli nödvändig då läraren med denna kompetens har planer att lämna högskolan.

Kompetensförsörjningsplanen behöver också hantera det kommande behovet av ytterligare religionsdidaktisk kompetens då den nya lärarutbildningsutredningen slår fast att antalet ämnesdidaktiska poäng på lärarutbildningen ska fördubblas. Vid dialogen nämndes att detta kan ske genom explicita didaktiskt orienterade tjänster eller genom att befintlig personal arbetar sig in emot undervisningsrelaterade problemställningar och gradvis erövrar expertis inom religionsdidaktik.

Bedömningsområde 4: Utbildningsmiljö, forskningsanknytning och kvalitetsarbete

Bedömningsgrund 4.1 Vetenskaplig utbildningsmiljö och forskningsanknytning

Ämnet som ansvarar för utbildningsprogrammet säkerställer att det finns en sammanhållen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad utbildningsmiljö, med koppling till en eller flera levande forskningsmiljöer som är relevanta för utbildningsprogrammets profil. Det finns en tydlig beskrivning av hur forskningsanknytning av kurserna i utbildningsprogrammet sker.

Anvisningar för självvärderingen

- *Beskriv hur ämnet som ansvarar för utbildningsprogrammet säkerställer utbildningsprogrammets vetenskapliga/konstnärliga och, i förekommande fall, arbetslivsinriktade miljö, inklusive fysiska lokaler, kollegialt utbyte samt formella och informella arenor för utbyte.*
- *Beskriv på ett sammanfattande sätt de forskningsmiljöer och den forskningsverksamhet som relaterar till utbildningsprogrammet med särskilt fokus på programmets profil.*
- *Redogör för hur samtliga aspekter av forskningsanknytning som finns uppräknade under rubrikerna: Utbildningens vetenskapliga grund samt Studenternas vetenskapliga förhållningssätt och kritiska tänkande i Forskningsanknytning vid Högskolan Dalarna (C2024/1123) säkerställs i programmet.*
- *Beskriv hur kurserna i programmet täcker in de fyra fälten i figuren under rubriken: Forskningsanknytning baserad på undervisningsaktiviteter för utbildningsprogram eller motsvarande (i ovanstående dokument), samt på vilket sätt det sker en fördjupning och progression av forskningsanknytningen i programmet.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Forskningsmiljöerna är beskrivna i självvärderingen. Sakkunnig vill återigen peka på vikten att inte tala om ämnesgruppen som ett ämne eller "ämnet" då det döljer de verkliga aktiviteter som pågår eller inte pågår hos gruppens medlemmar. Det är något oklart om deltagande i forskningsmiljöer avser regelbundet deltagande, men fullt naturligt att inte ange detta eftersom det fordrar kontinuerliga anteckningar om närvaro.

Progressionen och forskningsanknytningen är väl beskriven. Ett eventuellt problem med formen för självvärderingen är att ämnesgruppen inte explicit uppmanas lyfta utmaningar, varpå positiva beskrivningar kommer att dominera. Särskilt frånvaron av beskrivningar som visar på studenters tecken på lärande (eller för kursens syften uteblivna sådana) gör redogörelser för studenters utveckling (eller brist på densamma) svår att bedöma. Det är inte tydligt angivet hur ämnet säkerställer bruket av "fysiska lokaler".

Utlåtande, sakkunnig 2

1. Huvudområdets vetenskapliga miljö säkras på ett gediget sätt genom konferensdeltagande, forskningsprojekt, deltagande i forskarnätverk samt bildningsresor. Det kollegiala utbytet på formella och informella arenor får antas vara betydande.
2. I anvisningarna efterfrågas också arbete med "arbetslivsinriktade miljö, inklusive fysiska lokaler", men det området behandlas efter vad jag kan se ej i självvärderingen.
3. Som redan noterats är det uppenbart att forskarnas specialkompetens lyfts in i undervisningen i de kurser som ges utöver grundutbildningen. Det är inte lika uppenbart hur det står till med

kompetensen i förhållande till själva grundutbildningen. Detta eftersom innehållet i grundutbildningen inte presenteras tillräckligt väl i självvärderingen.

4. Stycket om ”vetenskaplig metod” börjar med att konstatera att det finns ”bredd inom forskningstraditioner som präglas av skilda metodologiska ansatser”, vilket blir märkligt då det i 3.1 och 3.2 blir uppenbart att det finns ett starkt fokus på religionsbeteendevetenskap och empiri.

5. Det är lovvärt att den metodologiska agnosticismen lyfts fram.

6. Arbetet med vetenskapliga metoder på grundutbildning ger ett mycket gott intryck.

7. I anvisningarna efterfrågas en beskrivning av ”på vilket sätt det sker en fördjupning och progression av forskningsanknytningen i huvudområdet”. I självvärderingen står det enbart att man arbetar med frågan om progression, men det blir aldrig tydligt hur detta sker eller hur man egentligen ser på progressionen.

Studenternas kommentarer

Studenten upplever forskningsanknytningen som mycket bra. Svår nivå, många forskningsperspektiv, och nödvändighet att utveckla skrivandet ses som positivt. Vetenskapliga artiklar och avhandlingar, även lärarnas egna, utgör stor del av kurslitteraturen.

Utskottets kommentarer

Vid dialogen meddelades angående sakkunnigs kommentar om oklarhet i metodologiska ansatser, att ämnets religionsvetenskaplig grund baseras på (a) metodologisk agnosticism, (b) empiriska studier, samt (c) teoretisk analys. Dessa återfinns inom läroplanens forskningskompetens, i den litteratur studenterna möter, samt de metoder som de tränas i såsom komparativ textanalys (religionshistorisk metod, t.ex. Religion III) och argumentationsanalys (religionsfilosofisk metod, t.ex. Religion I). Lärarnas specialkompetenser utgör också relevanta inslag i grundutbildningen.

Bedömningsgrund 4.4 Kvalitetsutveckling och säkring av examensmål

I ämnet som ansvarar för programmet bedrivs ett genomtänkt arbete för att vidmakthålla och utveckla kvaliteten i kurserna i utbildningsprogrammet samt säkring av examensmålen.

Anvisningar för självvärderingen

- *Ange vilket ämne som ansvarar för att samordna kvalitetsarbete och utveckling av programmet.*
- *Beskriv hur kvalitetsarbetet uppmuntrar till delaktighet, engagemang och ansvar hos medarbetare och studenter.*
- *Beskriv det konkreta arbetet för att vidmakthålla och utveckla kvaliteten i utbildningsprogrammet (t.ex. arbete med programanalyser, gemensamt arbete med utbildningsplanering och progression, forskningens koppling till utbildningen, akademiska arrangemang utanför utbildningsprogrammet, samråd med externa parter).*
- *Beskriv den kompetensutveckling för personalen, inklusive pedagogisk utveckling, som långsiktigt planeras och bedöms vara möjlig att genomföra.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Självvärderingen beskriver väl det kvalitetsarbete som efterfrågas i anvisningen tillsammans med de bifogade dokumenten. Dock kunde en beskrivning av hur kursplaner revideras också ingå där. De bifogade hemskrivningarna aktualiserar frågan om otillåten AI-användning som inte utvecklas i självvärderingen även om frågan kort vidrörs i del 6.2 nedan. Frågan aktualiserar till exempel hur bruk

av AI kan medföra passivitet i lärandeprocessen och frågor om rättssäker bedömning, till exempel att vissa studenter använder sig av AI för att lösa uppgiften medan andra studenter inte gör det. Intrycket kan ges att ämnesgruppen favoriserar hemskrivningen utan att diskutera andra alternativ.

Utlåtande, sakkunnig 2

1. Det är utmärkt att alla kurser utvärderas skriftligt och muntligt. En genomgång av bifogade kursutvärderingar visar dock att deltagandet vid dessa kursutvärderingar är lågt, och att det egentligen är svårt att säga något om dess representativitet. Det kan därför vara vanskligt att lägga alltför mycket tonvikt på dessa kursutvärderingar i kvalitetsarbetet.
2. Det är oklart för mig vad ett "kvalitetsinternat" är för något, på denna punkt är självvärderingen inte explicit.
3. Vad är nyttan med att "kalibrera gruppens bedömningar" vid betygssättning? I den senare diskussionen om examensarbeten på ämneslärarutbildningen har ju istället feed-forward seminarier inrättats för att hantera det faktum att lärare bedömer olika. Vid dessa seminarier rör man sig i en motsatt riktning, det vill säga man accepterar olikheter i bedömningen utan att försöka "likrikta". Varför blir olikheten ett problem i andra kurser, när den kan accepteras vid bedömning av examensuppsatsen? Som jag förstår det är "likvärdig bedömning" som ideal främst relevant när betyg fungerar som urvalsmekanism i grundskola och gymnasium, och det är ifrågasättbart om det finns någon större vits med det på högskolan.
4. Samarbetet med Språkstödet och forskningsprojektet om VFU verkar väl genomtänkta och kommer rimligen bidra till den kvalitetsutveckling som önskas.
5. Anvisningarna efterfrågar en planering för personalens kompetensutveckling, men någon sådan finns ej med här (däremot finns mycket om tidigare kompetensutveckling under 3.1).

Studenternas kommentarer

Studenterna kan lämna synpunkter via den automatiska kursvärderingen. Studenten har inte sett sammanställningar av kursvärderingar eller hört om tidigare kursanalyser, men är å andra sidan inte så intresserad. Diskussioner har dock förts mellan studenterna, och studenten menar att en zoom-dialog med lärarna skulle vara enklare och ge mer än en enkät.

Utskottets kommentarer

Vid dialogen förtydligades hur kvalitetsarbetet bedrivs inom ämnet. Bland annat genomförs kontinuerliga avstämningar på flera olika plan som fångar behovet av progression och där nya lärare bjuds in i miljöns samtal. Exempel är kursträffar där kursansvarig bjuder in undervisande lärare före, under och efter kursen. Vid ämnesmöten ventileras den pågående undervisningen och lärare delar med sig av reflektioner kring såväl utmaningar som särskilt lyckade inslag. Miljön genomför terminsvisa kvalitetsinternat med olika tema. Till exempel var under hösten 2025 temat bedömning av uppsatser i relation till tolkning av betygskriterier under, och under våren 2026 är temat AI, och rättssäker examination. Dessa kvalitetsinternat bidrar också till att upprätthålla en gemensam överblick över progressionen i grundutbildningen.

Formerna för att ge studenter möjlighet att lämna synpunkter bör utvecklas och systematiseras så att återkopplingen kan tillvaratas i kursanalyser och kursutveckling.

Bedömningsområde 6: Kurser/utbildningsplan, säkring av examensmål och vidare studier

Bedömningsgrund 6.1 Kursutbud & utbildningsplan

Det finns utbildningsplan, kursplaner för befintliga kurser och kortfattad beskrivning av nya kurser i utbildningsprogrammet. Examensbenämningen framgår av utbildningsplanen. För högskoleingenjörsexamen finns teknikområde angivet i utbildningsplanen. För specialistsjuksköterskeexamen finns inriktning angiven i utbildningsplanen.

Anvisningar för självvärderingen

- *Bifoga utbildningsplan för programmet.*
- *Ange vilka kurser som redan finns inrättade. Redogör kortfattat för innehåll, inklusive förkunskapskrav och kursmål för nya kurser.*
- *För yrkesexamen, ange vilka ämnen som bidrar till programmet och deras roll i programmet.*
- *Ange samläsning med andra utbildningsprogram.*
- *Om vissa kurser ges av annan institution ska detta framgå.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Självvärderingen beskriver väl det kurs- och programutbud som efterfrågas i anvisningen. De centrala disciplinerna förefaller motsvara den kompetens som finns hos ämnesgruppens medlemmar.

Utlåtande, sakkunnig 2

1. Som redan konstaterats saknas många discipliner som förekommer inom religionsvetenskap vid andra lärosäten. Detta är på sätt och vis naturligt, då man vid Högskolan i Dalarna främst sysslar med lärarutbildning, och flera av de ämnen som saknas (som exegetik och teologi) främst brukar vara knutna till prästutbildning. Men jag vill återigen lyfta frågan om huruvida de ämnen som finns är tillräckligt ”täckande”. Då religionshistoria i Sverige traditionellt inte berör kristendomen, vilken istället behandlas i kyrkohistoria och andra av de discipliner vilka saknas på Högskolan i Dalarna, blir frågan än en gång ifall kristendomen får tillräckligt med utrymme i undervisningen? Skälet till att jag hela tiden trycker på vikten av kristendom är 1) för att det handlar om den religion som format vår europeiska kultur och världsbild, 2) utan kristendom blir religionsvetenskap lätt ”exotisk”, med fokus på andra kulturer, samt 3) blivande religionslärare utan ordentlig kristendoms kunskap får svårt att uppfylla läroplanens mål. Det går inte att utläsa ifrån självvärderingen huruvida kristendomen ges tillräckligt utrymme eller inte.
2. En annan fråga är varför Högskolan i Dalarna har etik men inte religionsfilosofi? Om syftet är att ge möjlighet till kritisk reflektion torde filosofi vara mer naturligt, och det är svårt att se hur målen för ”Religionsvetenskap III” angående religion och vetenskap kan nås utan religionsfilosofi.
3. Bortsett ifrån de frågetecken som rests här och tidigare angående kristendom och kritisk reflektion/religionens intellektuella sida, så verkar kursutbudet fullt adekvat för lärarutbildningen och examen i religionsvetenskap. Det finns heller inget att anmärka på rörande utbildningens övergripande struktur.

Utskottets kommentarer

Sakkunnigas utlåtanden kommenteras i avsnitten ovan.

Bedömningsgrund 6.2 Progression

Genom utbildningens utformning, genomförande och examination säkerställs att studenterna kan uppnå nationella och eventuella lokala mål för utbildningen.

Anvisningar för självvärderingen

- *Beskriv hur utbildningens utformning och genomförande säkerställer att studenterna uppnår nationella examensmål och eventuella lokala programmål. Beskrivningen ska göras i text samt i målmatris (se B. Exempel på matris över kurser/examensmål).*
- *Beskriv hur olika lärstrategier och lärandeaktiviteter används i utbildningen för att främja studenternas lärande och progression genom programmet, i syfte att uppnå programmets examensmål.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Progressionen är väl beskriven både i matriserna samt i löpande texten ovan. Frågan om progression i program har dock en organisatorisk sida som knyter an till möjligheten att säkerställa den. Lärare i de olika kurserna behöver kommunicera vad som sker i de kurser som studenterna tidigare har haft, inte minst avseende vilka krav som ställs där. Både aktuella lärare (de kan bytas ut) och uppgifter formar en kurs i betydande grad. Ett forum där samtliga lärare träffas och tar upp relevanta aktiviteter/examinationer kan underlätta en sådan kommunikation vad gäller kursens faktiska genomförande, dvs den som studenten möter. (Det finns exempel på lärosäten som tilldelar tid för sådant arbete i budgeten för att öka lärares deltagande.)

Utlåtande, sakkunnig 2

1. Här måste jag invända att anvisningen ”Beskriv hur utbildningens utformning och genomförande säkerställer att studenterna uppnår nationella examensmål” verkar något orealistisk. Det går ju knappast att säkerställa att studenterna uppnår de nationella målen. Jag antar att vad man egentligen menar är att studenterna ska ges goda förutsättningar att nå målen. Detta är främst en språklig anmärkning, det finns inga skäl att tvivla på att studenterna ges goda möjligheter att nå målen.
2. Vad gäller lärandestrategier och -aktiviteter verkar man använda sig av många intressanta och genomtänkta upplägg.
3. Vid en läsning av de bifogade målmatriserna blir det tydligt att de som läser till lärare på samtliga kurser har flera extra lärandemål som de studenter som inte läser till lärare kan bortse ifrån. Det verkar därmed som att kursinnehållet är mer omfattande för lärarstudenterna. Givet att båda grupperna läser kurserna med samma hastighet och får samma poäng borde man undersöka möjligheten att utöka undervisningen för de studenter som inte läser till lärare, så att kursinnehåll blir lika omfattande som hos lärarstudenterna.
4. Grundprincipen ”att goda resultat hos studenterna speglar vår undervisning och de instruktioner de får, medan motsatsen innebär att vi behöver revidera undervisningen” är väldigt välvillig, men frågan är om en sådan idealistisk hållning verkligen främjar undervisningen på bästa sätt. Kan det verkligen aldrig vara fallet att studenternas insats är för dålig, och att det inte är fel på undervisningen i sig? Jag invänder inte mot ansatsen, jag känner till alltför många lärare på olika nivåer som har den motsatta synen och menar att dåliga resultat alltid är studenternas fel, och det är förstås en beklaglig hållning. Jag skulle dock vilja föreslå en mer realistisk ansats, där man varken antar det ena eller det andra innan man har evidens i frågan.
5. Jag vill också problematisera idén om att ”studenternas lärandeprocess främjas av praktiktäna uppgifter där de aktiveras i möjligaste mån, exempelvis genom att leta fram och analysera egen empiri”. Det är givetvis utmärkt att man eftersträvar en mångfald av lärandeaktiviteter, och att

studenterna ”aktiveras”. Men det är också viktigt att minnas att studenter lär på olika sätt, och vi ska inte glömma att många studenter faktiskt har en teoretisk lärandestil som gynnas av traditionella föreläsningar och litteraturstudier. Det får därför sägas vara en brist i självvärderingen att den bara nämner nydanande och ”aktiva” lärandeaktiviteter och inte säger något om den traditionella undervisning som tvivelsutan också förekommer i utbildningen.

6. Det är bra att möjligheten till fusk med hjälp av AI som ChatGPT uppmärksammas. Då detta är en betydande samtida utmaning för högre undervisning hade det varit på sin plats med mer explicita strategier för att komma tillrätta med problemet.

Studenternas kommentarer

Upplägget är fokus på ämneskunskaper under termin 1 och mer didaktik termin 2. Studenten är mycket positiv till ämnesinnehållet under termin 1, men upplever att tempot inte medger någon fördjupning i de olika delkurserna. Studenten tipsar om att skapa lite mer struktur och schemaplanering. Ibland är det mycket information som ska tillgodogöras på kort tid, mycket text som ska läsas och seminarieuppgifter som ska göras samtidigt.

Betygskriterier är ibland lite otydliga.

Studenten hade fått användbara verktyg inför första VFU-perioden, men menade att dessa i första hand handlade om att göra religionskunskap till ett intressant ämne, men inte så tydligt kopplade till ämnesinnehållet. Efterlyste mer om hur ämneskunskaper om olika religioner kan omsättas i praktisk undervisning på den lite lägre nivå som studenterna kommer att undervisa.

Utskottets kommentarer

Se 4.4 *Kvalitetsutveckling* för kommentar angående sakkunnig 1.

Utskottet instämmer med sakkunnig 2 som noterar att de som läser till lärare på samtliga kurser har flera extra lärandemål som de studenter som inte läser till lärare kan bortse ifrån, och konstaterar att detta anknyter till utskottets kommentar under avsnitt 1 som handlar om nödvändigheten att hitta balans mellan innehållet i lärarutbildningskurser respektive huvudområdeskurser.

Bedömningsgrund 6.3 Möjlighet till vidare studier

Utbildningsprogrammet förbereder studenterna för vidare studier.

Anvisningar för självvärderingen

- *Beskriv studenternas möjlighet till vidare studier, främst vad gäller studier på nästa nivå (magister-, master- eller forskarnivå), vid Högskolan Dalarna eller vid annat lärosäte.*

Utlåtande, sakkunnig 1

Möjligheten till vidare studier är väl beskriven.

Utlåtande, sakkunnig 2

Det är förstås mycket bra att studenterna erbjuds studier på avancerad nivå, och forskarbehörighet. Jag undrar dock i vilken mån studenterna är konkurrenskraftiga med enbart en magisterexamen, när de söker till forskarutbildning inom religionsvetenskap? Formellt räcker det ju med magisterexamen, men räcker det i praktiken, eller krävs egentligen en masterexamen?

Övrigt

Kommentar avseende rutiner för handledning och examination av examensarbete:

sakkunnig 1

- *Examensarbeten på ämneslärarutbildningen (30 hp):* Sakkunnig får intrycket att ämnesgruppen uppmärksammar vanliga problem i studenternas uppsatsarbete och har tagit tillvara sina erfarenheter väl för att utveckla en ny modell. Det synes finnas tecken på att den nya modellen fungerar.
- *Fristående studenter som skriver magisteruppsats (15 hp):* Sakkunnig finner det rimligt att samköra och pröva samma modell som för ämneslärarstudenterna i magisterprogrammet

sakkunnig 2

- *Examensarbeten på ämneslärarutbildningen (30 hp):* Processen kring examensarbetet verkar väl genomtänkt. Speciellt feed-forwardseminarierna framstår som ett förtjänstfullt sätt att samtidigt stödja skrivprocessen och säkerställa att uppsatserna blir godkända.
- *Fristående studenter som skriver magisteruppsats (15 hp):* Det är högst rimligt att samköra seminarierna så länge det rör sig om så få studenter som läser på avancerad nivå.

Kommentar avseende eventuella speciella förhållanden som påverkar prestationsgraden:

sakkunnig 1

- Sakkunnig får intrycket att arbetet med genomströmning fungerar väl på basis av beskrivningen.

sakkunnig 2

- Fenomenet med studenter som hoppar av utan att avregistrera sig är välkänt på alla högskolor. Prestationsgraden ser bra ut, och om ökningen samvarierar med införandet av feed-forwardseminarier är det förstås starkt empiriskt stöd till att dessa haft önskad effekt.

Kommentar om verksamhetsförlagd utbildning (VFU):

sakkunnig 1

- Sakkunnig instämmer i behovet av specifik ämnesdidaktisk återkoppling utöver den de får i Pedagogiskt arbete.

sakkunnig 2

- Det är fullt rimligt med ett religionsdidaktiskt repetitionsmoment inför sista VFU:n.

Sakkunnigas sammanfattande bedömning

Styrkor inom utbildningen

Sakkunnig 1:

Det har redan påtalats att en självvärdering med denna form har en tendens att lyfta de positiva sidorna och att iakttagelser av studenternas utveckling ibland kommer i bakgrunden. För att kunna genomföra en självvärdering av god kvalitet fordras dels en möjlighet att dryfta svaga punkter dels systematiska noteringar som gäller aktivitetsgrad hos kollegiet i det arbete som beskrivs, och som nämnts,

noteringar av studenternas utveckling eller brist på densamma. Pågående dokumentation är samtidigt en resursfråga. Svagheter i självvärderingen speglar i hög grad formen för självvärderingen.

De styrkor som sakkunnig trots det vill lyfta är ämnesgruppens pedagogiska och ämnesmässiga kompetens; att progressionen och forskningsanknytningen är väl beskriven; självvärderingen beskriver väl kurs- och programutbudet, där de centrala disciplinerna förefaller motsvara den kompetens som finns hos ämnesgruppens medlemmar; att ämnesgruppen uppmärksammar vanliga problem i studenternas uppsatsarbete och har tagit tillvara sina erfarenheter väl för att utveckla en ny modell; att arbetet med genomströmning fungerar väl.

Sakkunnig 2:

- Kurserna som ges utöver grundutbildningen anknyter starkt till lärarnas forskningsintressen, och får därmed förmodas ligga i framkant vad gäller den senaste forskningen.
- Lärarna har överlag hög kompetens, såväl vetenskapligt som pedagogiskt, och de har en gedigen koppling till forskarsamhället via konferenser etc.
- Utbildningen framstår överlag som mycket väl genomtänkt, både vad gäller lärandestrategier och aktiviteter.
- Särskilt gott resultat har uppnåtts genom Feed-forwardseminarier, som både styrkt uppsatsskrivandet och ökat antalet studenter som slutför utbildningen.
- Utbildningen ger även ett gott intryck vad gäller vetenskaplighet och vetenskapliga metoder. Här kan speciellt den bifogade tentamensuppgiften som handlar om att analysera en vetenskaplig artikel nämnas.

Svagheter inom utbildningen

Sakkunnig 1:

Att skolväsendets styrdokument inte bör vara utgångspunkt för forskningens inriktning; frånvaron av beskrivningar som visar på studenters tecken på lärande (eller för kursens syften uteblivna sådana) gör redogörelser för studenters utveckling (eller brist på densamma) och undervisningens roll ibland svår att bedöma; vissa studenter riskerar att använda otillåten AI för att lösa uppgiften medan andra studenter inte gör det. Notera också punkter som inte synes ha behandlats i självvärderingen och som tagits upp ovan.

Sakkunnig 2:

- Lärarna har överlag hög akademisk kompetens, men det finns ett undantag, en icke-disputerad lärare med enbart kandidatexamen. En sådan person kan givetvis ha mycket informell kompetens, och det framgår att personen har en gedigen pedagogisk erfarenhet, men det får ändå anses opassande att denna person har en nyckelposition som kursansvarig på två av grundutbildningens tre kurser.
- Det finns en stark tonvikt på religionsbeteendevetenskap, då flera av lärarna har denna inriktning. Samtidigt saknas många discipliner som finns vid andra lärosäten. Detta riskerar att ge undervisningen en viss ensidighet och inte göra rättvisa åt den mångfald av discipliner och perspektiv som ryms inom religionsvetenskapen. Speciellt undrar jag vilket utrymme som ges åt kristendom och religionens intellektuella sida, då de religionsvetenskapliga discipliner där dessa områden står i centrum (exegetik, kyrkohistoria, religionsfilosofi, teologi) saknas.
- Det råder otydlighet i självvärderingen på många punkter, som exempelvis progression, kompetensutvecklingsplaner och inte minst innehållet på grundutbildningen. Huruvida detta återspeglar svagheter inom utbildningen eller ej är det omöjligt för mig att uttala mig om.

Möjligheter för framtida utveckling

Sakkunnig 1:

I linje med hur granskning av pedagogiska portföljer görs bör både självvärderingsmallen och ämnesgruppen använda olika tecken på lärande, eller frånvaro av avsett lärande hos studenterna för att utveckla sin verksamhet – studenters självständiga muntliga och skriftliga insatser pekar på om undervisningen varit framgångsrik. Med avseende på otillåten AI-användning kan muntliga examinationer, där studenter inte får läsa innantill eller salsskrivningar (av olika typer) övervägas i högre grad. Ett forum för programmets länkning mellan olika kurser kan också tas i beaktande, liksom att anställa eventuellt befordra ytterligare en professor.

Sakkunnig 2:

- Det är bra att det nu erbjuds magisterexamen på avancerad nivå. Nästa naturliga steg är givetvis att utveckla undervisningen på den avancerade nivån så att även masterexamen kan erbjudas.
- Vid nyrekrytering bör man försöka rekrytera religionsvetare med annan forskningsinriktning är religionsbeteendevetenskap. Mest lämpligt kanske det vore med en kyrkohistoriker eller religionsfilosof? Man bör även sträva efter att rekrytera män för att komma tillrätta med obalansen mellan könen.

Sårbarhet för förändringar

Sakkunnig 1:

Den lilla ämnesgruppen kan vara sårbar för förändringar till exempel sjukdom. Högskolan bör uppmärksamma den risken genom att överväga ytterligare anställningar.

Sakkunnig 2:

AI utvecklas nu i snabb takt, och därmed uppkommer enkla sätt att fuska sig igenom många klassiska moment vid högre utbildning. Högskolan i Dalarna bör vidta åtgärder för att komma åt denna typ av fusk. Det bör dessutom finnas en beredskap för att utvecklingen kan omkullkasta pedagogiska strategier och omöjliggöra användandet av lärandeaktiviteter som tidigare varit förtjänstfulla.

Övriga synpunkter eller frågor:

Sakkunnig 2:

Jag har vid flera tillfällen upplevt att underlaget inte ger tillräcklig information för en bedömning. Ibland har jag uppmärksammat i mina kommentarer att de anvisningar som givits inte har efterföljts. Men den största bristen är att självvärderingen lämnar viktiga aspekter ute, speciellt det konkreta kursinnehållet på grundutbildningens tre kurser "Religionsvetenskap I, II, och III". Utan att veta mer om dessa kurser än dess lärandemål är det svårt att på ett fullgott sätt utvärdera alla relevanta aspekter av utbildningen.

Jag är övertygad om att detta kan åstadkommas utan att självvärderingen blir alltför lång, eftersom den i nuläget innehåller betydligt mer information om lärarnas forskning än vad som egentligen är nödvändigt för bedömningen. Detta stycke (3.1) kunde kortats betydligt.